

Dagens frågor

Datapolitik förr och nu

Olof Johansson – löneminister, centerpartist och tillika ansvarig för datafrågor i mittenregeringen – har framfört ett snillrikt förslag: beskatta datorerna.

Med sann känsla för att skatt är något obehagligt hoppas han uppnå något väsentligt, nämligen att göra datorer mindre attraktiva. Belastas datorer med skatt blir de dyrare, efterfrågan på dem sjunker och utslagningen av manuella jobb minskar, så måste löneministern resonera.

Om Olof Johansson är historiskt bevandrad eller inte är mer än vad SvT vet, men faktiskt hade han en föregångare på 1100-talet. År 1190 beslöt Påven Celestine III att väderkvarnar skulle betala tionde. Väderkvarnarna hade nämligen på ett häpnadsväckande sätt spritt sig över landsbygden och övertagit grovjobb från bondebefolkningen. Det är möjligt att tiondet på väderkvarnar något förstärkte kyrkans inkomster, men säkert är, att det inte hindrade väderkvarnarnas utbredning. Även i dag är vindkraften aktuell inte minst i den alternativa energipolitik som Olof Johansson förespråkar.

Har löneministern funderat på hur många jobb som kommer att slås ut i svenskt näringsliv och svensk offentlig förvaltning om vi inte hänger med våra konkurrentländer när det gäller att dra fördel av den tekniska utvecklingen? Kanske skulle även löneministerns eget jobb bli lättare om Sverige i stället för att sacka efter även på detta område gick i täten när det gäller att utnyttja och tillvarata den nya datatekniken?

Normalisering i Polen?

Undantagstillståndet i Polen utlystes den 13 december. Även om general Jaruzelski låtit meddela att han eftersträvar en återgång till en "normal" regering, vilket innebär en regering av i Moskva godkända kommunister, är det lättare att införa militärregim i ett land än att avskaffa den. Tills vidare kommer den alltså att bestå. Några förhoppningar om att fackförbunds- och studentrörelsen skall få återkomma i samma form som då Solidaritet undertrycktes är det inte heller värt att hysa.

När det förra året talades om sovjetiska koncentrationer längs de polska gränserna, nämndes det knappast att ryska trupper redan fanns i Polen, liksom de fortfarande finns i en storlek av några divisioner. Genom Polen går också transportlederna till trupperna i DDR. Militäret i Polen övertog till synes kuppattat makten och började med att avskära alla internationella förbindelser. Därmed drabbades Solidaritet hårt, men de ryska förbanden fick naturligtvis inte bli lidande. Detta innebär då, att ryssarna varit med i planläggningen, vilken måste ha varit synnerligen noggrann. Detta innebär nu, att ryssarna måste godkänna varje form av återgång till normal ordning.

En sådan borde vara ett sovjettryskt önskemål, av propagandaskäl och av ekonomiska skäl. Just nu tvingas öststaterna hålla Polen under armarna. Det kan vara något nöje för dem att med sin permanenta knapphet på västvaluta betränta på polska lån, men så lär ha ske. President Reagans ekonomiska sanktioner

mot Sovjetunionen kan väl bäras av Moskva, men de är irriterande. Med en normalisering i Polen kommer de att upphöra.

USA kan utan några större svårigheter kosta på sig en ekonomisk demonstration mot Sovjetunionen, men kravet på Nato-länderna att de skulle följa med framfördes minst sagt opsykologiskt. Det behövdes all utrikesminister Haigs övertalningsförmåga för att de skulle ordna in sig i ledet. Särskilt kom den Tyska förbundsrepubliken med sin betydande östhandel i ett betänkligt läge. Helmut Schmidt måste dessutom tänka på sitt splittrade parti. Willy Brandt med Herbert Wehner som pådrivare var betydligt mer villig att stödja Sovjetunionen än USA.

Hur allvarligt den amerikanska hjälpåtgärden kunde bedömas måste president Reagan slutligen ha förstått, då även vår svenske statsman hr Ullsten lät till Washington framföra sitt ogillande!

Hjälp har Polen fått och kan fortsätta få, men i landets eget intresse ligger naturligtvis att normalt arbete kommer igång och att självförsörjningen tryggas. Ingen skall tro att detta kan ske under tvång i en polisstat. Rimliga eftergifter måste göras på alla håll. Detta gäller också Sovjetunionen. Avgörandet ligger i Moskva.

Strålverk 82

Socialdemokraterna har presenterat sitt budgetalternativ. Detta bärs upp av en ny typ av offentliga åtgärder. Sk offensiva åtgärder skall föra landet ur krisen. Visserli-

gen ger dessa åtgärder ny näring åt budgetunderskottet, men det är inte samma slags budgetunderskott som tidigare. Det är budgetunderskott som bygger upp landet. Det sägs inte att den socialdemokratiska politik, som tidigare förts, medfört åtgärder som varit destruktiva. Inte annat än motsatsvis.

Vi skall nu alltså bygga kolvärmeverk, alternativa energikällor, vägar, broar och allt vad som kan anses vara uppbyggligt.

Det kommer förmodligen inte att dröja länge förrän socialdemokraterna inser, att denna typ av infrastrukturella investeringar endast är indirekt produktiva. Än mer främjande för bytesbalans med mera vore naturligtvis en rejäl framtidssatsning inom industrin. En satsning som fick avgörande betydelse för en hel region och för en tung näringsgrens hela framtid. Hur vore det med ett stort nytt stålverk i Norrland. Markreservationerna liksom markberedningsarbetena lär redan vara gjorda i Luleå.

I portgången

Antagningssystemet till högskolorna har nu i det närmaste låst sig. När man gav tillträde till högre studier för andra kategorier än "studenter", kunde man tydligen inte föreställa sig vad detta skulle få för resultat, och hur snabbt rent katastrofala förhållanden skulle inträda.

Syftet med reformen var vällovligt. Kunskapstörstande vuxna med lång erfarenhet av yrkesarbete skulle kunna förverkliga sina gamla drömmar om högre

teoretisk utbildning fastän de ej haft tillfälle att ta studenten. Men i dag vet vi hur svårt det i gengäld har blivit för dem som just gått ut gymnasiet. De största rubrikerna brukar de blivande läkarna få. Långt ifrån alla som har maximalt 5,0 i medelpoäng och som söker på avgångsbetyget från gymnasiet kommer in trots att riksdagen i höstas ökade chanserna genom att reservera 30 % av platserna för dem i stället för tidigare 20 %.

Men det är inte bara de blivande läkarna som har svårt att få börja studera. Till många andra utbildningar krävs det också 5,0 poäng eller något litet därunder. För att bli sjukgymnast krävs tex lika höga poäng som för att bli läkare. Och ju längre tid reformen gällt, ju längre blir köerna också av dem som inte kom in på enbart betyget från gymnasiet utan därför söker inom kvoten för betyg + arbetslivspoäng.

Om man blir en bättre sjukgymnast genom att ha 1 1/2 års yrkeslivserfarenhet kan ju diskuteras. Särskilt som den enda relevanta yrkeserfarenheten borde finnas inom sjukvården och svårigheterna att finna ett praktikantarbete inom den sektorn är ytterst stora, då där för närvarande råder anställningsstopp. Till och med färdiga sjuksköterskor och undersköterskor har svårt att få någon anställning. Hur svårt skall det då inte vara för en flicka eller pojke som just slutat skolan och inte är utbildad?

Tidigare kunde blivande sjukgymnaster få praktik inom yrket genom att assistera de ordinarie sjukgymnasterna och gå som sk gängbiträde. I Stockholm finns ingen

möjlighet till detta längre, då de som redan arbetar inom sjukvården och behövt omplaceras har förtur till dessa tjänster.

Vad gör då en flicka eller pojke med 4,5 i medelpoäng i avgångsbetyget och som önskar komma in på en utbildning till vilken det krävs högre poäng? Jo, hon eller han får försöka finna något arbete. De tråkiga är bara att för de flesta arbetstillfällen fordras det flera års branschvana. Hur skaffar man sig den, när man aldrig fått börja någonstans?

Fem år framåt ungefär hägrar i alla fall en ljusning. Då får man söka i en ny kvotgrupp, nämligen den som gäller sökande över 25 år med minst fem års yrkeslivserfarenhet. Har en flicka inte lyckats få något arbete, kan hon ju skaffa sig barn, för vård av eget barn räknas också som meriter. Och en pojke kan ju göra militärtjänst och får han extra poäng. Läget är som sagt förstås inte alldeles hopplöst för de unga...

Risken är bara, att vi på litet längre sikt kommer att utbilda de flesta till helt andra yrken än de själva önskar. Kommer man inte in på den utbildning man sökt, måste man ju söka till det man väljer i andra eller tredje hand. Visserligen slår man ut dem som velat komma in där, men kan ju söka något annat osv.

Många av dem som kommit in på utbildning hoppar av en bit in på terminen. Kanske någon form av rullande uttagning måste införas för att fylla på platserna? Ett annat alternativ är att höja kunskapskraven så att de studerande kan följa undervisningen bättre. Det är kanske

dags att införa ett förberedande collegeår även i Sverige?

Kunskap ger makt

Under den allmänna motionstiden har motionsvis krav rests från Centerpartiet på att upparbetning av svenskt kärnbränsle skall förbjudas.

Tankarna går osökt tillbaka till den galna höst för något mer än fem år sedan när den sk Villkorslagen bereddes i kanslihuset. På ett hår när undgick då Centerpartiet att formellt och reellt förbjuda allt annat än upparbetning. Beroende på insatser från Carl Tham och Anders Wijkman förhindrades detta. Likväl gavs Villkorslagen en sådan utformning att svensk kraftindustri till mycket stora kostnader — och uppoffringar — tvingades in i ett förtida arbete med slutförvaringen av kärnbränslet, vilket bl a lett till en mycket stark bindning till just upparbetning.

För fem år sedan tvingade Centerpartiet in svensk kraftindustri på upparbetningslinjen. I dag föreslår Centerpartiet att upparbetning förbjuds.

Det sägs att kunskap ger makt. Men hur kunde denna okunskap få sådan makt. Och hur länge skall vi stanna i det dödmans grepp som denna okunskap fortfarande håller oss i.

TCO-demokrati

TCO-Nytt, TCOs interna informationsbulletin till förtroendevalda och funktionärer behandlar i sitt första nummer för året förslaget om fackföreningsfonder. Man konstaterar att det finns TCO-medlemmar som vänder sig mot TCOs sätt att behandla denna fråga. Ja, dessa medlemmar sägs to m gå så långt att de "använt sig av sina medlemskap i TCO-förbund för att angripa TCOs handläggning av kapitalbildningsfrågorna".

Hur långt får egentligen en TCO-medlem gå? Det måste finnas gränser. Vid det här laget borde var och en inom organisationen veta sin plats. I TCO-utredningen TCO och samhället klarlades detta med all önskvärd tydlighet. Det är ledningens och funktionärernas uppgift att stå för åsikterna. I utredningen försvarades denna inställning på följande sätt: "Medlemmarna har valt sina fackliga företrädare för att på bästa sätt kunna hålla sig informerade om bl a aktuella samhällsfrågor av betydelse för löntagarna och för att få behovet av sakkunskap tillgodosett. De åsikter som den fackliga ledningen därvid omfattar är den skyldig att redovisa för medlemmarna."

Någon skyldighet att respektera medlemmarnas åsikter och rätten att framföra dem synes däremot ej vara för handen.